

รายการ ร้อยเรื่องเมืองไทย

สถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา & คณะอนุกรรมการฝ่ายข้อมูล

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ถนนอุทงอิน เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300 โทร. 0 2244 1318 - 21

เรื่อง โครงการปลานิลพระราชทาน
เรียบเรียง นางสาวปรียวรรณ สุวรรณสุนย์ วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
ออกอากาศ วันเสาร์ที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2560

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงใส่พระราชหฤทัยต่อพสกนิกรของพระองค์ทั่วทุกหย่อมหญ้า โดยเฉพาะความเป็นอยู่ของราษฎร จึงทรงมุ่งมั่นพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ซึ่งรวมถึงด้านการประมง กล่าวคือ ภายหลังที่พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ใน พ.ศ. 2489 ขณะที่ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะเศรษฐกิจชะงักงันอันเป็นผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 พระองค์เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วประเทศ ทรงพบความเป็นอยู่ของราษฎรที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ยากจนและขาดสารอาหารประเภทโปรตีน ทำให้เป็นโรคขาดสารอาหารกันมาก เนื้อสัตว์ราคาถูกที่พอจะหามาบริโภคได้คือ ปลา ซึ่งเป็นอาหารหลักของคนไทยมาตั้งแต่ดั้งเดิมแต่นับวันปลาที่มีอยู่ตามธรรมชาติได้ลดลงเรื่อย ๆ เพราะสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงและจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ปลาโตไม่ทันการบริโภค พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจึงเริ่มขึ้นเมื่อกรมประมงแห่งเมืองปิ้งได้ส่งปลาหมอเทศให้กรมประมงไทยทดลองเพาะเลี้ยงเมื่อ พ.ศ. 2492 ปรากฏว่าเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว ทนต่อโรคและขยายพันธุ์ได้รวดเร็ว เมื่อความทราบถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จึงได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้กรมประมงนำพันธุ์ปลาหมอเทศจำนวนหนึ่งมาทดลองเลี้ยงในพระที่นั่งอัมพรสถาน เมื่อ พ.ศ. 2494 หลังจากนั้นใน พ.ศ. 2496 ได้โปรดเกล้าฯ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจากทั่วประเทศเข้ารับพระราชทานพันธุ์ปลาหมอเทศที่เพาะพันธุ์ได้เพื่อนำไปเลี้ยงขยายพันธุ์ในตำบลและหมู่บ้านของตนต่อไป พระราชกรณียกิจครั้งนี้ นับว่าเป็นการวางรากฐานสำคัญในการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทย ที่ทำให้ประชาชนคนไทยได้เรียนรู้และสนใจการเลี้ยงปลาขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ

ต่อมา เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2508 สมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ เมื่อครั้งทรงดำรงพระอิสริยยศมกุฎราชกุมารแห่งประเทศญี่ปุ่น ได้น้อมเกล้าฯ ถวายลูกปลาน้ำจืดตระกูล tilapia สกุลเดียวกับปลาหมอเทศซึ่งเจริญเติบโตง่าย ทนทานต่อโรค และแพร่พันธุ์เร็ว จำนวน 50 ตัว แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 แต่ระหว่างทางขนส่งทางเครื่องบินนั้นมีปลารอดชีวิตมาเพียง 10 ตัวเท่านั้น จึงทรงรับสั่งให้ทดลองเลี้ยงปลาที่เหลือไว้ที่บ่อภายในสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ผลปรากฏว่า ปลาสามารถเจริญเติบโตและแพร่พันธุ์ได้เป็นอย่างดี โดยต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ขุดบ่อเลี้ยงปลานิลขึ้นอีก 6 บ่อ และได้ทรงย้ายปลานิลจากบ่อเดิมไปเลี้ยงในบ่อใหม่ด้วยพระองค์เอง เมื่อวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2508 ต่อมา จึงได้พระราชทานชื่อปลานิลนี้ว่า “ปลานิล” มาจากชื่อแม่น้ำไนล์ (Nile) ที่เป็นแหล่งอาศัยดั้งเดิมของปลานิลนี้ หลังจากนั้นประมาณปีเศษ ปลานิลได้ขยายพันธุ์เป็นจำนวนมากพอสมควรแล้วในวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2509 จึงได้พระราชทานลูกปลานิล 10,000 ตัว ให้แก่กรมประมง เพื่อนำไปเพาะเลี้ยงขยายพันธุ์ที่แผนกทดลองและเพาะเลี้ยงในบริเวณเกษตรกลางบางเขน กรุงเทพมหานคร และที่สถานีประมงของจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ และได้โปรดเกล้าฯ ให้ขุดบ่อในบริเวณสวนจิตรลดาเพิ่มขึ้นอีก 3 บ่อ รวมเป็น 9 บ่อ

กรมประมงได้ดำเนินการขยายพันธุ์ปลานิลเป็นจำนวนมากและได้แจกจ่ายให้แก่ราษฎรเพื่อนำไปเพาะเลี้ยงตามพระราชประสงค์ตั้งแต่วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2496 จนถึงปัจจุบันและเป็นจำนวนหลายล้านตัว และเป็นที่มาของ ปลานิลสายพันธุ์จิตรลดา ซึ่งในการนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมประมงนำพันธุ์ปลานิลที่เพาะเลี้ยงไว้ในบ่อบริเวณสวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

สมทบแจกจ่ายให้แก่ราษฎรตามความต้องการของราษฎรอีกเป็นประจำ ทั้งพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสให้กรมประมงรักษาพันธุ์แท้ไว้ในสวนจิตรลดาเพื่อให้แน่ใจว่าปลาที่พระราชทานนั้นไม่กลายพันธุ์ และมีพระประสงค์ให้กรมประมงปรับปรุงสายพันธุ์ปลานิลให้ดีขึ้นคือ มีตัวโต เนื่องจากเป็นแหล่งโปรตีนและราคาไม่สูงสำหรับชาวบ้านที่ยากจน

ปัจจุบันสถานีประมงและเอกชนสามารถผลิตพันธุ์ปลาชนิดนี้ได้เป็นจำนวนมาก และได้มีการเพาะเลี้ยงกันอย่างกว้างขวางในทุกภูมิภาค นอกจากนี้ การที่ได้มีการปล่อยปลานิลลงแหล่งน้ำต่าง ๆ ทำให้ปลานิลกลายเป็นปลาน้ำจืดที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของไทยชนิดหนึ่ง เป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้แก่ราษฎรทั่วไปในทุกภูมิภาคและเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่มีคุณภาพสำหรับราษฎรในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปลานิลในแหล่งน้ำธรรมชาติส่วนหนึ่งมีปัญหาการกลายพันธุ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพ่อแม่พันธุ์ปลานิลจากบ่อสวนจิตรลดาให้กรมประมงเพื่อใช้เป็นหลักในการควบคุมพันธุ์กรรมต่อไป

บรรณานุกรม

- จิรพงษ์ ประเสริฐพลกรัง. (15 มีนาคม 2559). **โครงการปลานิลจิตรลดา ครบ 50 ปี จาก 50 ตัวสู่สองแสน**
ต้นต่อปี สร้างรายได้กว่าแสนล้านบาท. สืบค้น 20 ธันวาคม 2559. จาก
www.nationtv/main/content/social/378493796/
- ประโยชน์ของปลานิล จากปลาทรงเลี้ยงสู่สุขภาพที่ดีของคนไทย.** (17 ตุลาคม 2559). สืบค้น 20 ธันวาคม
2559. จาก health.sanook.com/5145/
- “ปลานิล” ปลาพระราชทานจากรัชกาลที่ 9 สร้างอาหารสร้างคนไทย.** (18 ตุลาคม 2559).
สืบค้น 20 ธันวาคม 2559. จาก
www.manager.co.th/Food/ViewsNews.aspx?NewsID=9590000104685
- เพราะเหตุใดในหลวงถึงไม่ทรงโปรดเสวย “ปลานิล”.** (18 ตุลาคม 2559). สืบค้น 20 ธันวาคม 2559 จาก
kaijeaw.com/ในหลวงถึงไม่ทรงโปรดปลานิล/
- สมหมาย เจนกิจการ. (2539). **ปลาพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** สืบค้น 20 ธันวาคม
2559. จาก web.ku.ac.th/nk40/fish-nil.htm
- การประมงของในหลวง : พระราชกรณียกิจเพื่อชาวไทยทั้งปวง.** สืบค้น 5 มกราคม 2560 จาก
<https://www.isamare.net/news-social/royalproject03/>